

REPLACE

Interreg Europe

www.interregeurope.eu/replace

PLAN REGIONAL DE ACTIUNE

REPLACE – ACȚIUNI DE POLITICĂ REGIONALĂ PENTRU ECONOMIA CIRCULARĂ

CUPRINS

Partea I – INFORMAȚII GENERALE.....	3
Partea II – CONTEXTUL POLITICII	3
Partea III – PLANUL REGIONAL DE ACTIUNE.....	5
ACTIUNEA 1 – Pregătirea unui apel dedicat implementării mecanismelor economiei circulare în întreprinderile din Regiunea Nord-Est.....	8

PLANUL REGIONAL DE ACȚIUNE PENTRU SPRIJINIREA TRANZIȚIEI CĂTRE ECONOMIA CIRCULARĂ ÎN REGIUNEA NORD-EST

Partea I – INFORMAȚII GENERALE

Proiect:	REPLACE – Acțiuni de Politică Regională pentru Economia Circulară
Organizație partenera:	Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est
Tara:	Romania
Regiune NUTS2:	Nord-Est
Persoana de contact:	Adrian Andrei
E-mail:	adrian.andrei@adrnordest.ro
Telefon:	+40 743362509

Partea II – CONTEXTUL POLITICII

Planul de Actiune va avea impact asupra:

- Programului "Investiții pentru creștere și locuri de muncă"
- Programului de cooperare teritorială europeană
- Altui instrument al politicii de dezvoltare regională

Instrumentele de politici vizate

La data elaborării planului de acțiune (17.02.2022), Programul Operațional Regional 2014-2020 se află în faza finală a implementării, iar deschiderea de noi apeluri este puțin probabilă. De aceea, intervențiile privind facilitarea tranziției la economia circulară se vor translața în noul **Program Operațional Regional Nord-Est 2021-2027**. Acestea vizează următoarele aspecte:

- o analiză locală actualizată asupra sectoarelor economice cu potențial inovativ;
- îmbunătățirea ponderii criteriilor de dezvoltare durabila, în vederea încurajării acestui tip de intervenții.
- furnizarea autorității de management a unui set de criterii specifice de evaluare care să fie adaptate la cadrul regional;
- elaborarea și depunerea unor proiecte de calitate superioară (criterii de evaluare și indicatori de monitorizare);
- utilizarea indicelui de referință cu alte regiuni, cu privire la nivelul de circularitate regională.

Includerea acestor intervenții este facilitată de faptul că ADR Nord-Est a fost desemnată Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional Nord-Est 2021-2027. În POR Nord-Est 2021-2027, ADR Nord-Est a inclus în cadrul obiectivului specific (iii) Stimularea creșterii și competitivității IMM-urilor, un apel de proiecte specific pentru implementarea mecanismelor economiei circulare în întreprinderile regionale. Proiectele vor fi selectate printr-un apel competitiv de proiecte care va integra operațiuni precum:

- investițiile necesare recuperării, refolosirii și modernizării materiilor prime, materialelor și produselor prin reintroducerea în procesul principal de fabricație sau prin crearea de noi produse/servicii;

- investiții pentru obținerea, validarea și protejarea mărcii și a altor imobilizări necorporale aparținând societății;
- detașarea de personal cu înaltă calificare de la o organizație de cercetare sau de la o întreprindere în vederea dezvoltării și implementării unei soluții de economie circulară;
- achiziționarea de servicii de consultanță și formare pentru dezvoltarea competențelor specifice pentru funcționarea soluțiilor de economie circulară.

Primul instrument de politici vizat de către proiectul REPLACE prin cererea de finanțare este **Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020 al Regiunii Nord-Est, Axa Prioritară 1 - Promovarea transferului tehnologic**. Acest instrument finanțează:

- crearea și dezvoltarea infrastructurilor de inovare și transfer tehnologic (ITT), inclusiv parcuri științifice și tehnologice, respectiv construcția, modernizarea, extinderea și dotarea cu echipamente și software necesare;
- achiziționarea de servicii tehnologice specifice, inclusiv consultanță specializată în afaceri;
- investiții pentru IMM-uri pentru implementarea unui rezultat al cercetării – inovării în parteneriat cu un ITT.

Proiectul REPLACE a vizat introducerea obiectivelor economiei circulare și acțiuni de politică conexe în actualul Program Operațional Regional 2014-2020, Axa Prioritară 1, promovând reducerea dependenței de sectoarele cu valoare adăugată scăzută și sprijinirea întreprinderilor, prin inovații circulare și gestiunea circulară a resurselor.

Axa Prioritară 1 din Programul Operațional Regional vizează extinderea accesului la finanțare pentru actorii care își desfășoară activitatea atât în sectoare strategice, cât și în cele inovatoare, IMM-uri (RIS3). În acest scop, abordarea de jos în sus și orientată către părțile interesate servește la elaborarea unei politici eficiente cu instrumente financiare de sprijin corespunzătoare pentru acele întreprinderi aflate în tranziție.

Beneficiarii eligibili ai acestei axe prioritare sunt:

- Infrastructuri de inovare și transfer tehnologic acreditate conform legislației în vigoare
- Parcuri științifice și tehnologice acreditate conform legislației în vigoare
- IMM în parteneriat cu ITT

Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA) are rolul de Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020, iar Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est este Organism Intermediar (OI) pentru implementarea POR 2014-2020 în Regiunea Nord-Est.

În ciuda importanței economiei circulare ca obiectiv european, Programul Operațional Regional actual dispune de condițiile minime de finanțare a proiectelor care abordează modelul circular: un proiect anterior ([RETRACE - A Systemic Approach for Regions Transitioning towards a Circular Economy finanțat din Interreg Europa](#)) a permis ADR Nord-Est să recomande Autorității de Management acceptarea modificării criteriilor de eligibilitate în cadrul AP1 (TO1) și al AP2 (TO3). Acest lucru a permis proiectelor de economie circulară să obțină fonduri, dar criteriile de evaluare utilizate în prezent (devenite ulterior indicatori de monitorizare) nu au încurajat depunerea de astfel de proiecte.

Pentru elaborarea Planului de Acțiune s-a impus realizarea unei analize a sectoarelor economice regionale, dar și utilizarea instrumentului de referință pentru circularitatea regională pentru a înțelege mai bine situația actuală și problemele cu care părțile interesate se confruntă și, nu în ultimul rând, pentru a fi în măsură să structurăm adecvat viitoarele apeluri de proiecte care vor fi lansate în cadrul instrumentului de politici vizat de proiect.

Trecerea la o economie circulară oferă oportunități importante pentru Regiunea Nord-Est și locuitorii săi. Argumente economice solide sprijină trecerea la economia circulară, întrucât aceasta ar permite întreprinderilor să obțină beneficii economice substanțiale și să devină mai competitive. Totodată,

economia circulară conduce la economii importante de energie și obținerea de beneficii pentru mediu, dar și la crearea de locuri de muncă la nivel local și oportunități de integrare socială.

În plus, Regiunea Nord-Est prezintă ritmuri mai accelerate comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare ale țării cu privire la activitățile de regândire a produselor și a serviciilor cu scopul de a minimiza gradul de utilizare a materialelor sau utilizarea materialelor reciclate.

Încurajarea acestor IMM-uri este recomandată, atât pentru a proteja resursele și a conduce către schimbarea modelului liniar de producție, cât și pentru a colecta un bazin de modele de bune-practici cu efect de replicare.

Apetitul pentru Economie Circulară identificat în urma Caravanei pentru programare 2021-2027-procesul de consultare publică cu IMM-urile din Regiunea Nord-Est este unul ridicat (27,65% dintre respondenți s-au arătat interesați de investiții în economie circulară)

Deoarece Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est este Autoritate de Management pentru implementarea Programului Operațional Regional Nord-Est 2021-2027 în Regiunea Nord-Est – instrumentul de politici vizat în cadrul proiectului, Planul de Acțiune va fi avizat de către directorul general al agenției.

Partea III – PLANUL REGIONAL DE ACȚIUNE

În urma analizei locale realizate și a rezultatelor ce au fost extrase din consultarea părților interesate, acțiunile propuse de Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est prin intermediul Planului Regional de Acțiune vizează eliminarea barierelor care pot fi depășite prin acțiuni specifice și rapide care pot determina schimbări importante în modul în care întreprinderile ce vizează domeniul economiei circulare se vor dezvolta și vor acționa cu impact asupra contextului economic regional și a modului în care vor aborda instrumentul de politici adresat.

Pe parcursul sesiunilor de schimburi de experiență derulate în cadrul proiectului REPLACE, părțile interesate regionale au manifestat interes pentru accesarea unor fonduri dedicate proiectelor de economie circulară pentru creșterea competitivității și sustenabilității activităților pe care le desfășoară. În același timp, economia circulară conduce la economii semnificative de energie și beneficii de mediu, dar și la crearea de locuri de muncă la nivel local și la oportunități de integrare socială.

Din aceasta perspectiva ADR Nord-Est, ca partenera în proiect, se concentrează pe promovarea acestui nou model de producție și consum - un model care să asigure reducerea generării deșeurilor și reutilizarea resurselor, un model nou de consum, în care valoarea produselor, materialelor și resurselor rămâne în economie cât mai mult timp posibil, un model în care generarea deșeurilor este redusă, iar deșeurile care nu pot fi eliminate sunt exploatate în cea mai mare măsură posibilă, prin regenerare și conversie în resurse.

Un alt subiect important de discuție în consorțiul REPLACE a fost legat de necesitatea de a spori cunoștințele legate de economia circulară atât în sectorul public, cât și în întreprinderile private: nivelul de conștientizare cu privire la economia circulară a crescut cu siguranță în ultimii ani, dar sunt necesare competențe clare pentru a sprijini tranziția către un model de afaceri circular. De fapt, pentru a facilita tranziția către economia circulară, este imperativ să se formeze specialiști în economia circulară, deoarece acest proces va fi sistemic, profund și transformator. Extinderea pe scară largă a economiei circulare va necesita alinierea și cooperarea tuturor părților interesate de la toate nivelurile. Prin urmare, nevoia de resurse umane instruite va fi considerabilă, iar adaptarea sistemului curricular la noile cerințe europene ale dezvoltării durabile, inclusiv a economiei circulare.

În perioada 3-4 decembrie 2019, în cadrul workshop-ului organizat în Leeuwarden (Olanda), a fost prezentată importanța educației în domeniul economiei circulare pe durata tuturor stagiilor educaționale de la ciclul primar până la nivel postuniversitar¹, întrucât acesta este un proces continuu care trebuie realizat pe tot parcursul vieții.

Utilizarea **Instrumentul de analiză a gradului de circularitate regională** dezvoltat în cadrul proiectului REPLACE pe o structură formată din 7 secțiuni distincte (Achiziții publice verzi, Finanțare Regională, Capital Uman, Lanțuri Valorice Regionale, Legislație Circulară, Bună Guvernare și Cadrul general de politică circulară) cu câte 20 de itemi, ne relevă o analiză multivariată din care să extragem zonele de acțiune care să faciliteze dezvoltarea economiei circulare (fig.1).

Rezultatele Regiunii Nord-Est (România)		Directe	Indirecte
1	Achiziții publice verzi	Mapare	2
2	Finanțare regională	Mapare	3
3	Capital Uman	Mapare	1
4	Lanțuri Valorice Circulare	Mapare	3
5	Legislație Circulară	Mapare	2
6	Bună Guvernare	Mapare	3
7	Cadrul General pentru Politici circulare	Mapare	1

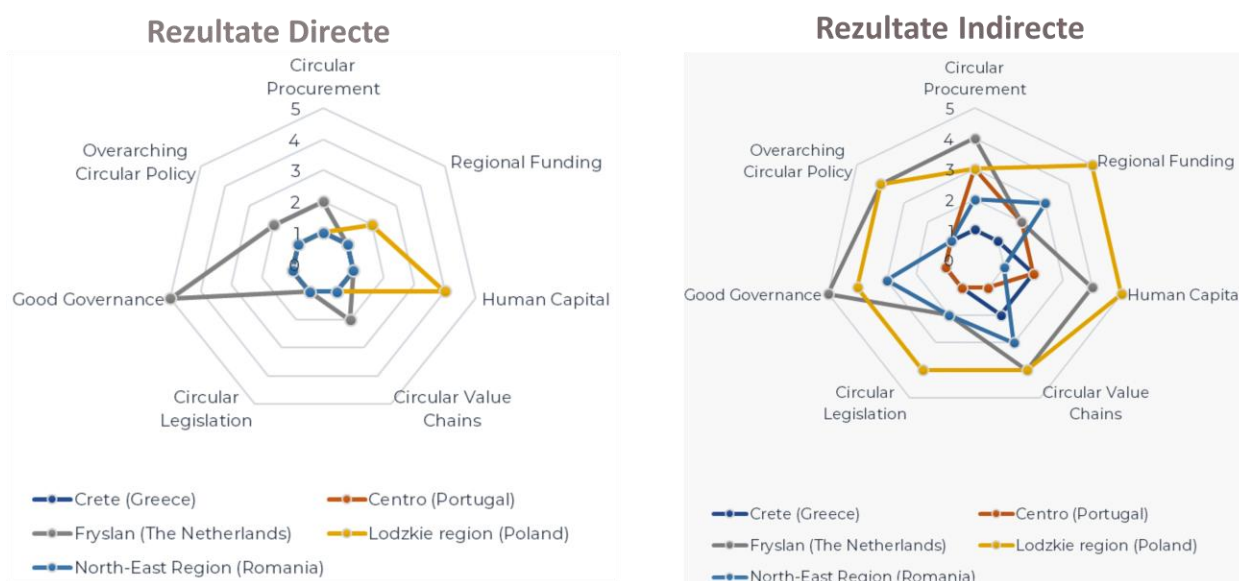

Fig 1 Măsurarea gradului de circularitate regională pentru Regiunea Nord-Est, România

Astfel, prin completarea obiectivă a acestei versiuni a instrumentului, rezulta ca Regiunea Nord-Est se situează în etapa de mapare și analiză a situației curente și urmează setarea unor obiective clare pentru viitor, conform rezultatelor directe care blochează punctarea la apariția primului răspuns negativ. Din analiza rezultatelor indirecte se remarcă un punctaj redus obținut în secțiunea Capital Uman din cauza lipsei de programe de formare în acest domeniu, dar și în ceea ce privește Cadrul General pentru Economie Circulară, deoarece conține elemente ale căror management este realizat la nivel național. Prin această acțiune este vizată îmbunătățirea situației capitalului uman, condiție esențială pentru creșterea gradului de circularitate și îmbunătățirea situației economice, sociale și de mediu în Regiunea Nord-Est.

¹ <https://circulairfriesland.fr/en/circular-economy/#The-importance-of-education-for-the-circular-economy>

Pe de alta parte, a fost elaborată și se află în procedură de aprobare **Strategia României pentru economia circulară 2030**, (aprobare estimată către finalul anului 2022), în care una dintre *liniile de acțiune pe care se concentrează politicile și instrumentele strategiei* este reprezentată de **Ocuparea forței de muncă și educarea/formarea acestora**. Educarea, recalificarea, dezvoltarea de noi competențe care răspund la oportunitățile care se deschid, formarea pentru ocuparea forței de muncă ca urmare a tranziției către o economie circulară, crearea de locuri de muncă și îmbunătățirea locurilor de muncă existente vor trebui să aibă la bază politici speciale care vor juca un rol deosebit în viitoarea economie circulară².

Un alt argument este și apariția în Codul Ocupațiilor din Romania a unei noi meserii în 2021 – Expert Dezvoltare durabilă (242232) ca urmare a activității Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă. Acesta oferă toate detaliile necesare pentru formarea experților în dezvoltare durabilă și pentru practicarea acestei profesii. Documentul a fost dezvoltat în cadrul proiectului România Durabilă. http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/02/Expert-dezvoltare-durabila_Raport-analiza-ocupationala.pdf

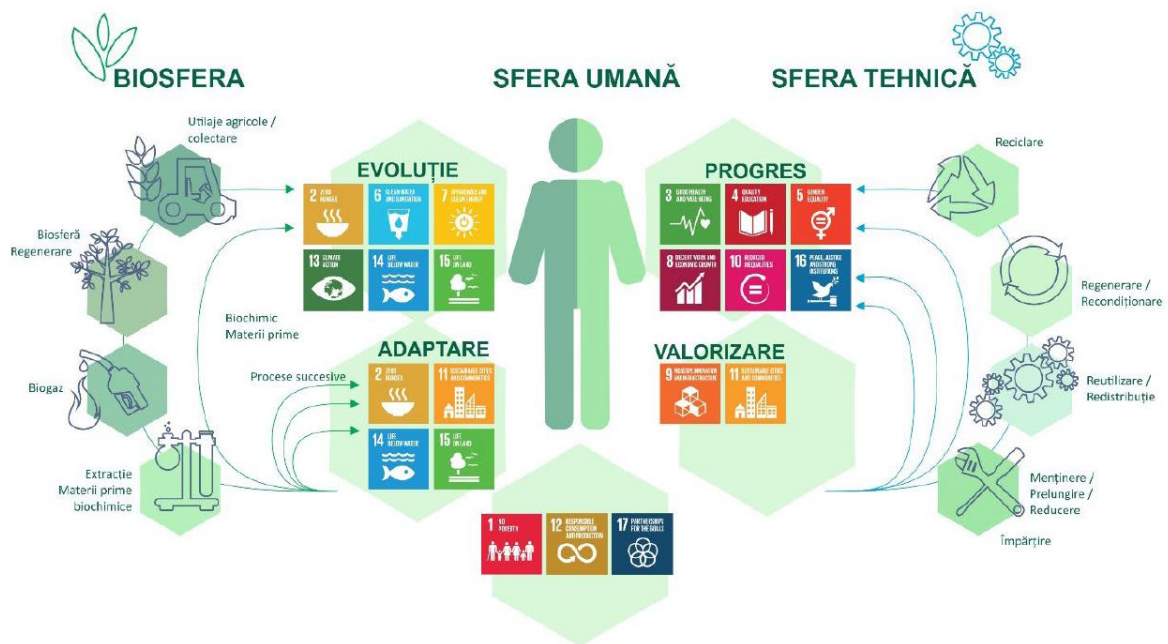

Fig 2 Relația dintre economia circulară și obiectivele de dezvoltare durabilă

Urmare a faptului ca la nivel european cât și național apar tot mai multe reglementări pentru favorizarea tranziției la economia circulară, nevoia de specialiști în sustenabilitate este una în continuă expansiune, iar implementarea cu succes a multor strategii și programe este tot mai dependentă de prezența unor specialiști cu o astfel de formare (fig.2).

Se va elabora și implementa în cadrul Departamentului de Geografie de la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași o curricula de curs cu privire la economia circulară destinată studenților specializați în domeniul geografiei, care dețin cunoștințe necesare pentru asimilarea acestui modul de curs. În acest proces, ei vor colabora cu experți de la Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est pentru a genera cel mai adecvat conținut al modului de curs.

² Cambridge Econometrics, Trinomics și ICF (2018), „Impacts of circular economy policies on the labour market”.

ACTIUNEA 1 – Pregătirea unui apel dedicat implementării mecanismelor economiei circulare în întreprinderile din Regiunea Nord-Est

1. Context (descrieți lecțiile învățate din proiect care constituie baza pentru elaborarea prezentului Plan de acțiune)

Accesul la un instrument de finanțare care să sprijine decuplarea creșterii economice de utilizarea de noi materii prime reprezintă un mijloc eficient de creștere a competitivității economice a întreprinderilor din regiunea Nord-Est.

Un prim exemplu de succes a fost prezentat la întâlnirea organizată de către partenerul de consorțiu Province of Fryslân, Olanda în perioada 3-4 decembrie 2019 în cadrul primului tur de circularitate și este reprezentat de asociația Vereniging Circulair Friesland (VCF)³. Aceasta reunește 100 membri dintre care 80 sunt IMM iar restul completează actorii din celelalte trei sectoare ale quadruplului helix. Prin intermediul acestei asociații, guvernul regional a conștientizat importanța economiei circulare pe plan local și acordă finanțare pentru consolidarea inovării și a transferului de cunoștințe pentru dezvoltarea economiei circulare.

Friesland a primit premiul pentru cea mai circulară regiune olandeză și este recunoscut ca lider în Uniunea Europeană în domeniul Economiei Circulare. VCF și-a transferat deja și și-a combinat eforturile cu organizații similare din zona vecină prin dezvoltarea Alianței Circulare a Regiunii de Nord a Țărilor de Jos.

Pe parcursul implementării proiectului, unul dintre exemplele de bune practici promovate în cadrul parteneriatului a vizat sprijinul pentru realizarea unui apel de tip Demonstrare a Conceptului (Proof of Concept) din Regiunea Centru, Portugalia⁴ care conține criteriile de evaluare specifice economiei circulare ce vor fi aplicate cu o pondere ridicată (40%) pentru cuantificarea impactului propunerilor de proiecte. Această bună practică a fost promovată de către partenerul de proiect Regiunea Centru, Portugalia, la întâlnirea de proiect ce a avut loc în 5-7 octombrie 2021, în Creta, Grecia.

2. Acțiune (enumerati și descrieți acțiunile care urmează să fie implementate)

Introducerea unui apel dedicat implementării mecanismelor economiei circulare în întreprinderile din Regiunea Nord-Est

Principalele acțiuni incluse în acest apel vizează investițiile directe în sectorul IMM pentru creșterea capacităților de producție, introducerea noilor tehnologii și implementarea unor soluții de economie circulară. Scopul acestor investiții este de a **crește nivelul de tehnologizare, productivitatea, capacitatea de gestionare a proceselor de fabricație, de dezvoltare a produselor și serviciilor, eficiența utilizării resurselor în companiile active în domeniile cu potențial competitiv ale regiunii și în sectoarele asociate RIS3**. Proiectele promovate în cadrul acestui obiectiv specific vor avea în vedere dezvoltarea competențelor pentru specializarea inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat și includerea de măsuri dedicate asimilării de către angajați de competențe specifice și know-how aferent operării cu noile tehnologii, precum și activități de internaționalizare și rețelizare.

³ <https://www.interregeurope.eu/policylearning/good-practices/item/4118/vcf-circular-friesland-association/>

⁴ <https://www.interregeurope.eu/policylearning/good-practices/item/4493/centro-geen-deal-project-centro-gd/>

Din implementarea Programului Operațional Regional 2014-2020, domeniul de intervenție competitivitatea IMM-urilor, rezultă că trebuie să se țină seama nu numai de dimensiunea acestora, cât și de întreaga gamă de parametri care determină natura fiecărui IMM (domenii de activitate, locație, nivel de inovare) și diferitele faze ale ciclului de viață al IMM-urilor, necesitatea asigurării unei proporționalități a cerințelor administrative față de valoarea finanțării obținute. Astfel, în cadrul noului Programului Operațional Regional Nord-Est 2021-2027 va fi lansat un nou apel, iar măsurile de sprijin vor ținti IMM-uri care promit un potențial mare de creștere, structuri de sprijinirea antreprenorialului și vor focaliza activitățile pe domeniile de specializare ale regiunii.

Obiectivul principal al acestui apel vizează susținerea următoarelor tipuri de operațiuni :

Investiții pentru facilitarea creșterii și dezvoltării tehnologice a companiilor prin proiecte care vor include activități de tipul:

- investiții în microîntreprinderi și IMM-uri pentru dezvoltarea capacității tehnologice;
- achiziția de noi tehnologii, automatizare, robotica, inteligența artificială, implementare soluții pentru customizare de masă (imprimare 3D, manufacturare digitală directă);
- implementare soluții pentru recuperarea, reutilizarea și revalorificarea unor materii prime, materiale, și produse prin reintroducerea în procesul de fabricație principal sau prin crearea de noi produse/servicii, pentru dezvoltarea de noi activități economice necesare integrării în lanțuri de valoare, etc; inclusiv investiții pentru adaptarea fluxului tehnologic și a capacității de producție la situații de criză cauzate de provocări societale majore (ex: pandemia Covid-19);
- certificare produse/servicii; design industrial; marketing și branding; achiziția/exploatarea unor drepturi de proprietate intelectuală.

Inițiativele care vor aplica în cadrul acestui apel vor fi evaluate cu ajutorul unor criterii suplimentare specifice economiei circulare analizate în cadrul proiectului Replace.

3. Actorii implicați (va rugăm să indicați organizațiile din regiune care sunt implicate în elaborarea și implementarea acțiunii și explicați rolul acestora)

- Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est, Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional Nord-Est 2021-2027
- Grupul Consultativ pentru Economie Circulară în Regiunea Nord-Est

4. Termen

Punerea în aplicare a acestei acțiuni a început deja în paralel cu faza 1 a proiectului REPLACE și continuă în faza de monitorizare. Cronologia acțiunilor este următoarea:

iunie 2022	Transmiterea la Comisia Europeană a Programului Operațional Regional Nord-Est 2021 - 2027
octombrie 2022	Aprobarea Comisiei Europene pentru Programul Operațional Regional Nord-Est 2021 - 2027
octombrie 2022 - mai 2023	Definirea apelului, pregătirea ghidul solicitantului și a schemei de ajutor de stat
iunie 2023	Perioada de consultare publică
iulie 2023	Perioada propusă pentru lansarea apelului

5. **Costuri** (daca este relevant)

Costuri salariale: 3 persoane care lucrează 50% timp de 12 luni 45.000 €, definirea apelului, pregătirea ghidul solicitantului și a schemei de ajutor de stat
Suma alocată apelului este de 30 de milioane de euro din FEDR

6. **Surse de finanțare** (daca este relevant):

Programul Operațional Regional Nord-Est 2021-2027 (FEDR)

Data: 01/07/2022

Semnătura:
Vasile Asandei

Director General

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est
Organism Intermediar pentru Implementarea Programului Operațional Regional 2014-2020 in
Regiunea Nord-Est
Autoritate de Management pentru Implementarea Programului Operațional Regional Nord-Est
2021-2027